

ITK'06

Yhteiset kirjanmerkit tiedon jakamisen välineenä

Jukka Huhtamäki & Ilkka Kaikuvuo

6.-7. huhtikuuta 2006

Hypermedialaboratorio
Digitaalisen median instituutti
Tampereen teknillinen yliopisto

Kahvipöydässä kuultua: osa I

Eräessä tiedeyhteisössä keväällä 2005:

Tutkija 1: "Onko tuttu tämä social bookmarking?"

Tutkija 2: "Eipä ole."

Tutkija 1: "No, kirjanmerkkejä kerätään palveluun, joka jakaa kirjanmerkit muillekin käyttäjille. Ja sitten niitä voi tågätä."

Tutkija 2: "Älä. Jaa niinkuin liittää avainsanoja? Mikä se palvelu on?"

Tutkija 1: "No se on tämä tämä ... mikä se nyt oli ... deli-jotain. Kuule, googleta delicious, löytyy varmasti."

(Puhelin soi)

Tutkija 2: "Onko mun puhelin? Kenen puhelin? On se mun puhelin. Odotahan hetki!"

Miten tarina jatkuu?

Tässä esityksessä

Esitys etenee seuraavasti:

- Kahvipöydässä kuultua: osa I
- Kirjanmerkit: ongelmia ja mahdollisuuksia
- Taustaa: yhteiset kirjanmerkit (social bookmarking)
- Taustaa: folksonomiat
- Käyttökokeilu eräässä tiedeyhteisössä
- Pohdintaa käyttökokeilusta
- Mitä seuraavaksi?
- Kahvipöydässä kuultua: osa II
- Kiitokset ja kysymyksiä

Kirjanmerkit: ongelmia ja mahdollisuuksia

Kirjanmerkkejä kerätään usein selaimeen (bookmarks):

- selainsidonnaisuus
- konesidonnaisuus
- vinkkien antaminen yhteisön jäsenille satunnaista ja työlästä (sähköposti, kahvipöytäkeskustelut, linkkilistat)
- kirjanmerkkien hallinta hankalaa (puurakenne)

Kirjanmerkkien jakaminen tiede- tai opetusyhteisön tai muun tietointensiivisen yhteisön jäsenten kesken:

- mahdollisuus löytyneen tiedon suoraviivaiseen jakamiseen (erityisesti blogit, myös muu tieto)
- yksi löytää, kaikki hyötyvät

Taustaa: yhteiset kirjanmerkit

Hammondin ja muiden (2005) mukaan *yhteisten kirjanmerkkien kerääminen* (social bookmarking) viittaa toimintatapaan, jossa:

- käyttäjät keräävät itselleen kirjanmerkkejä verkkopalveluun
- käyttäjät voivat liittää avainsanoja kirjanmerkkeihin (folksonomiat)
- palvelu jakaa kirjanmerkit kaikkien palvelun käyttäjien saataville
- palvelu jakaa avainsanat kaikkien palvelun käyttäjien saataville

Eräs palvelu yhteisten kirjanmerkkien keräämiseen on *del.icio.us*

Taustaa: folksonomiat

Folksonomiat ovat olennainen osa Web 2.0 –palvelujen toimintaa (vrt. Shirky 2005):

- käyttäjät liittävät *avainsanoja* palvelun sisältämiin tietoalkioihin
- palvelu jakaa avainsanat muiden käyttäjien käyttöön
- palvelun tietoalkioiden välille muodostuu yhteyksiä jaettujen avainsanojen kautta
- avainsanojen liittämistä tietoalkioihin kutsutaan joskus *taggaamiseksi* ja avainsanoa *tageiksi*

Folksonomiat ovat esimerkiksi luokiteltuihin asiasanastoihin verrattuna joustava menetelmä.

Käyttökokeilu eräässä tiedeyhteisössä

Eräässä tiedeyhteisössä tehtiin syksyn 2005 ja kevään 2006 aikana käyttökokeilu:

1. Tiedeyhteisölle luotiin yhteinen käyttäjätunnus *del.icio.us*-palveluun.
2. Yhteisön jäsenille lähetettiin sähköposti, jossa oli tiiviit ohjeet kirjanmerkkien lisäämiseen:
 - > lisääjän nimi tagiksi
 - > vinkki Bookmarklettien käytöstä
 - > vinkki Flock-selaimen olemassaolosta

Tilastotietoa kokeilusta: yhteensä 232 kirjanmerkkiä ja 279 tagia aikavälillä 26.10.2005-4.4.2006. Onnistuttiinko?

Pohdintaa käyttökokeilusta

Käyttökokeilun perusteella voidaan esittää seuraavia arvauksia:

- ongelma: rinnakkaiset kirjanmerkit (omat, yhteisön)
- folksonomioiden ongelmat: synonyymit, yksikkö- ja monikkomuodot, heikko ilmaisuvoima
- Web 2.0 –periaatteet (kerääminen, yhdistäminen ja jalostaminen) toteutuivat vain osittain
- *del.icio.us*-palveluun lisättyjen linkkien löytyminen edellyttää kommunikointia järjestelmän ulkopuolella > tietovarasto
- keskeistä: hyödyt eivät olleet riittäviä työmäärään nähden

TODO

Seuraavat ongelmat on ratkaistava ennen kuin päästään tilanteeseen, jossa kirjanmerkit välittyvät (kiireisen) yhteisön toimijoiden välillä ilman erillistä kommunikointia:

- työn määrän minimointi suhteessa hyötyihin; olennaisesti hyötyjen kasvattaminen
- erilaiset näkyvyyden tasot: yksityinen, yhteisö, yleinen (Web 2.0)
- keinoja kirjanmerkkivirtojen suoraan ohjaamiseen: yksilö, ryhmä
- kirjanmerkeistä kerättävän kuvailutiedon ilmaisuvoiman kasvattaminen > virtojen epäsuoran ohjaamisen väline

Kahvipöydässä kuultua: osa II

Eräässä tiedeyhteisössä keväällä 2006:

Tutkija 1: "Onko tuttu tämä *direc.tor*?"

Tutkija 2: "Eipä ole."

Tutkija 1: "Se on sellainen fasettipohjainen haku *del.icio.us*-palveluun lisätyille linkeille."

Tutkija 2: "Älä. Mistä sellainen löytyy?"

Tutkija 1: "Niin se on se ... se ... mikä se nyt oli. No, lisäsin sen meidän *del.icio.us*."

(Puhelin soi)

Tutkija 2: "Onko mun puhelin? Kenen puhelin? On se mun puhelin. Odotahan hetki!"

Kiitokset ja kysymyksiä

Kysymyksiä?

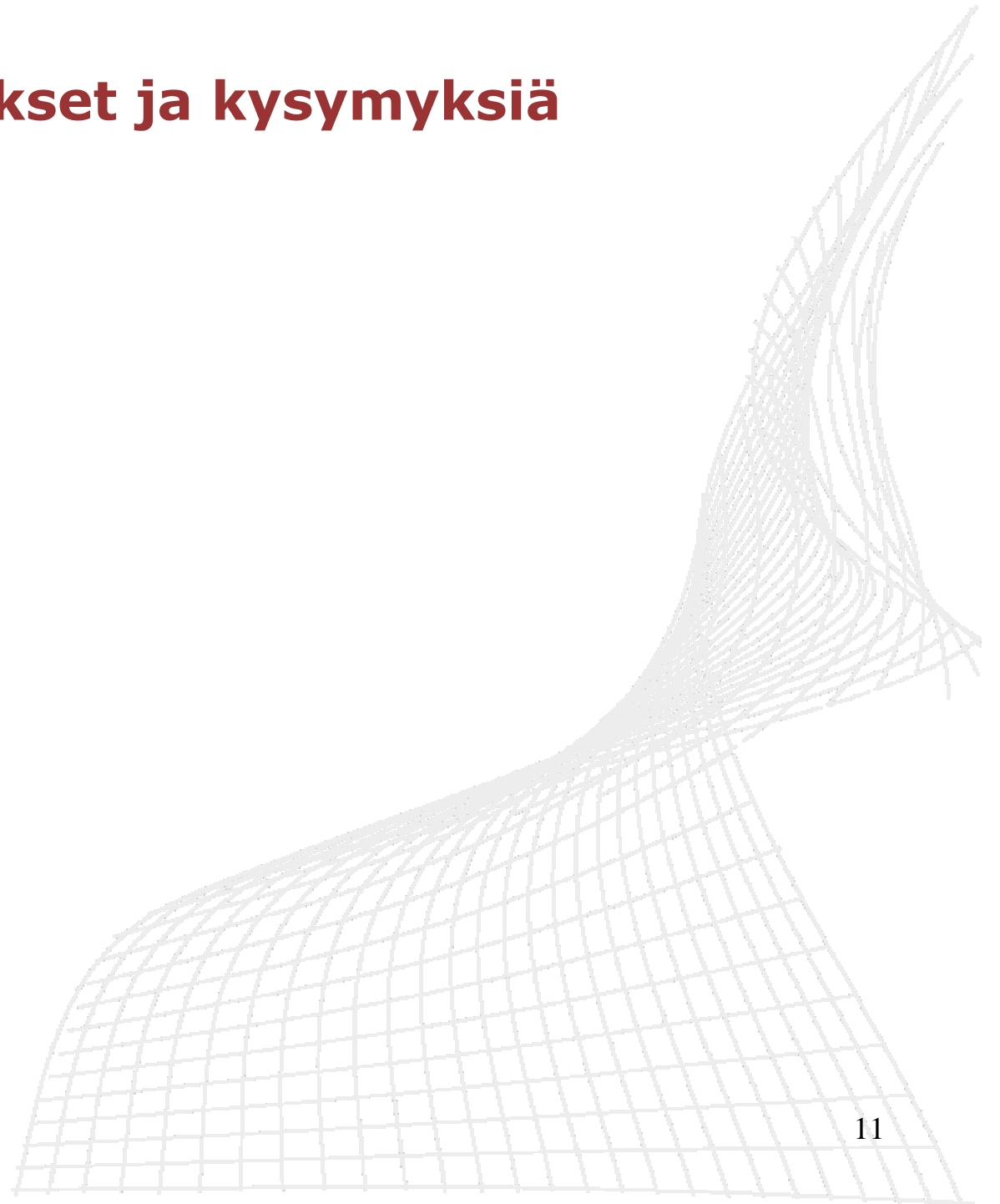
Kiitokset!

Jukka Huhtamäki

jukka.huhtamaki@tut.fi

Ilkka Kaikuvuo

ilkka.kaikuvuo@tut.fi

Lähteet

Hammond, T., Hannay, T., Lund, B., Scott, J. (2005). Social Bookmarking Tools (I): A General Review. Saatavilla: <http://dlib.org/dlib/april05/hammond/04hammond.html> (luettu 31.10.2005).

Shirky, C. (2005). Ontology is Overrated: Categories, Links, and Tags. Saatavilla: http://www.shirky.com/writings/ontology_overrated.html (31.10.2005).